

Ärakiri
Ärisaladused on välja jäetud

PEADIREKTOR

OTSUS

11.11.2003 nr 38-KO

Koondumisele nr 22-ko/2003 AS A.Le Coq/ OÜ Finelin loa andmine

1. Koondumine

10.09.2003.a esitas AS A.Le Coq esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt AS A.Le Coq omandab osade ostu-müügilepingu alusel 100% OÜ Finelin osakapitalist. Nimetatud tehingu tulemusel omandab AS A.Le Coq valitseva mõju OÜ Finelin üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses. Seega on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 24.09.2003.a AS A.Le Coq ja OÜ Finelin koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Konkurentsiametile laekusid seisukohad ülalnimetatud koondumise kohta.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punktide 2 ja 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja, kes omandab valitseva mõju teise ettevõtja üle, ja ettevõtja, kelle üle valitsev mõju omandatakse. Seega on käesoleval juhul koondumise osalisteks AS A.Le Coq ja OÜ Finelin.

AS A.Le Coq on Soome õlletootja Olvi Oy kontserni kuuluv valdusettevõtja, kes tegeleb investeringute haldamisega kontserni Balti riikide äriühingutes ja sinna kuuluvate ettevõtjate juhtimis- ja finantsalase nõustamisega. AS A.Le Coq omab 100% Tartu Õlletehase, 100% OÜ Saare Õlu, 91% Läti Õlletehase Cesu Alus ja 83% Leedu Õlletehase AB Ragutis osadest ja aktsiatest.

AS A.Le Coq tütarettevõtja OÜ Saare Õlu on aktiivset tootmistegevust 1999.aastast vähendanud ja alates 2002 aastast äritegevus puudub. AS-i A.Le Coq äritegevus Eestis toimub tema tütarettevõtja AS-i Tartu Õlletehas kaudu, mis tegeleb õlle-, karastus- ja lahjade alkoholsete jookide tootmise ja turustamisega. AS-i Tartu Õlletehas tuntumad kaubamärgid on AleCoq, Saaremaa X, Double Bock, Fizz, Limonaad, Arctic, Eesti Kali.

OÜ Finelin on valdusettevõtja, kelle põhitegevusalaks on tütarettevõtja AS-i Ösel Foods investeeringute haldamine. AS Ösel Foods tegeleb mahlade, mahla-, karastus- ja lahjade alkoholsete jookide tootmise ja turustamisega. Lisaks eeltoodule tegeleb AS Ösel Foods Kopperbergs importsiidri edasimüügiga Eesti jaekaubandusturule. AS-i Ösel Foods tuntumad kaubamärgid on Aura mahlad, Aura ACE, Aura Spring, Aura T-joogid, Milline Mõnus, Gruuv.

3. Õiguslik hinnang

3.1 Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta ülemaailmsed käibed kokku ületavad 500 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise ülemaailmne käive ületab kummalgi 100 miljonit krooni ning ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis.

AS A.Le Coq 2002.a majandusaasta ülemaailmne käive oli 1,73 miljardit krooni ja kontserni käive Eestis 2002.a oli 396,4 miljonit krooni. OÜ Finelin 2002.a majandusaasta ülemaailmne käive oli 162,2 miljonit krooni ja ettevõtja 2002.a käive Eestis oli 144,3 miljonit krooni. Ettevõtja, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis. Seega kuulub AS A.Le Coq ja OÜ Finelin koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

3.2 Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ning kasutustingimuste, tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala kogu Eesti territooriumil või selle osal.

Antud koondumise puhul kaubaturul käibivad kaubad on karastusjoogid, villitud vesi, long drink, siider, õlu, mahl ja mahlajoogid.

Karastusjookide, villitud vee, long dringi ja siidri tootmise ja turustamise kaubaturul tegutseb AS A.Le Coq oma tütarettevõtja AS-i Tartu Õlletehas ja OÜ Finelin oma tütarettevõtja AS-i Ösel Foods kaudu. Peale selle toodab ja turustab õlut AS A. Le Coq oma tütarettevõtja AS-i Tartu Õlletehas kaudu. Mahla ja mahlajooke toodab ja turustab OÜ Finelin oma tütarettevõtja AS-i Ösel Foods kaudu.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.11.2002.a määruse nr 3 "Koondumise teate esitamise juhend" § 7 lg 3 p 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ning koondumine viib vähemalt 15 protsendilise turuosani.

Koondumise osaliste äritegevus kattub karastusjookide, villitud vee, long dringi ja siidri kaubaturgudel. Seega, antud koondumise puhul on eelpool nimetatud majandus- ja

kommunikatsiooniministri määruse tähenduses horisontaalselt mõjutatud karastusjookide, villitud vee, long dringi ja siidri kaubaturud.

Karastusjookide, villitud vee, long dringi ja siidri kaubaturu piiritlemisel on arvestatud menetluse käigus koondumise osalistelt, nende konkurentidelt ja ostjatelt saadud teavet, et karastusjoogid, villitud vesi, long drink ja siider kuuluvad oma hinna, kvaliteedi, realiseerimis- ja kasutustingimuste, tarbimis- ja muude omaduste poolest erinevatele kaubaturgudele. Seega, antud koondumise menetlemisel Konkurentsiamet piiritleb kaubaturud iga kauba osas eraldi.

Karastusjookide, villitud vee, long dringi ja siidri tootmise ja turustamise kaubaturud on antud koondumise puhul geograafiliselt piiritletud kogu Eesti territooriumiga, kuna nimetatud kaupade tootmise ja realiseerimise tingimused on Eesti erinevates piirkondades sarnased.

4. Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 2 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see võib tekitada või tugevdada turguvalitsevat seisundit, mis oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul.

KonkS § 13 lg 1 järgi on turguvalitsev ettevõtja, kellele kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest või kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

Koondumise osalistest tegutsevad karastusjookide, villitud vee, long dringi ja siidri tootmise ja turustamise kaubaturul AS A.Le Coq oma tütarettevõtja AS-i Tartu Õlletehas ja OÜ Finelin oma tütarettevõtja AS-i Ösel Foods kaudu.

4.1 Karastusjookide tootmise ja turustamise kaubaturg

Karastusjookide tootmise ja turustamise kaubaturu suurus 2002.aastal oli 47,8 milj. liitrit. Koondumise osaliste AS-i Tartu Õlletehas (turuosa 20%) ja AS-i Ösel Foods (turuosa 12%) konkurendid nimetatud turul on AS CocaCola HBC Eesti (turuosa [...]%), Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%), Tallinna Karastusjookide AS (turuosa [...]%) ja väiksema turuosaga kodu- ja välismaised karastusjookide tootjad ja turustajad (turuosa [...]%).

Koondumise osalised omasid 2002.a kokku turuosa 32% ja 2003.a (9 kuud) oli nende turuosa 38%. AS-i Tartu Õlletehas ja AS-i Ösel Foods suurim konkurent AS Coca-Cola HBC Eesti omas 2002.a turuosa [...] ja 2003.a (9 kuud) [...]. Seega, koondumise osaliste positsioon karastusjookide tootmise ja turustamise kaubaturul ei võimalda neil tegutseda sõltumatult oma konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Karastusjookide tootmise ja turustamise kaubaturul jääb koondumise osalistele alla 40% turuosast ja turguvalitsevat seisundit KonkS § 13 mõistes ei teki.

4.2 Villitud vee tootmise ja turustamise kaubaturg

Villitud vee tootmise ja turustamise kaubaturu suurus oli 2002.aastal 32,1 milj. liitrit. Nimetatud kaubaturul konkureerivad lisaks AS-le Tartu Õlletehas (turuosa 13%) ja AS-

le Ösel Foods (turuosa 10%) AS Coca-Cola HBC Eesti (turuosa [...]%), AS Hadler Grupp (turuosa [...]%), Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%), AS Värskas Vesi (turuosa [...]%), OÜ Plaines (turuosa [...]%), Jungent OÜ (turuosa [...]%) ja teised ettevõtjad, kelle turuosa kokku moodustas [...]%.

Koondumise osaliste turuosa kokku 2002.a oli 23% ja 2003.a (9 kuud) 28%. AS-i Tartu Õlletehas ja AS-i Ösel Foods kolm suuremat konkurenti AS Coca-Cola HBC Eesti, AS Hadler Grupp ja Saku Õlletehase AS omasid 2002.a turuosasid vastavalt [...]%, [...]%, [...]%. Turu analüüs näitab, et villitud vee tootmise ja turustamise kaubaturul on konkurents tihe, turustruktuur on pidevas muutuses, turule tulevad uued kaubamärgid ja ettevõtjad. Seega, koondumise osaliste positsioon villitud vee tootmise ja turustamise kaubaturul ei võimalda neil tegutseda sõltumatult oma konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Villitud vee tootmise ja turustamise kaubaturul jääb koondumise osalistele alla 40% turuosast ja turguvalitsevat seisundit KonkS § 13 mõistes ei teki.

4.3 Long dringi tootmise ja turustamise kaubaturg

Long dringi tootmise ja turustamise kaubaturu kogu maht Eestis ja turustruktuur oli viimase kolme aasta jooksul järgmine:

2001.a - 5,71 milj. liitrit ja turul tegutsesid AS Tartu Õlletehas (turuosa 40%), AS Ösel Foods (turuosa 7%), Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%), V&S Eesti AS imporditava long dringi maaletooja (turuosa [...]%) ja teised ettevõtjad (turuosa kokku [...]%)

2002.a – 6,1 milj. liitrit ja turul tegutsesid AS Tartu Õlletehas (turuosa 49%), AS Ösel Foods (turuosa 6%), Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%), V&S Eesti AS imporditava long dringi maaletooja (turuosa [...]%) ja teised ettevõtjad (turuosa kokku [...]%)

2003.a (9 kuud) - 5,14 milj. liitrit ja turul tegutsesid AS Tartu Õlletehas (turuosa 55%), AS Ösel Foods (turuosa 2%), Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%), imporditava long dringi maaletooja V&S Eesti AS (turuosa [...]%) ja teised ettevõtjad (turuosa kokku [...]%).

Turu analüüs näitab, et long dringi tootmise ja turustamise kaubaturu kogu maht ei ole oluliselt muutunud. Viimaste aastate jooksul ei ole long dringi tootmise ja turustamise kaubaturule arvestatavaid konkurente sisenenud. Imporditava long dringi osakaal on aastatel 2001 ja 2002 olnud [...]% kogu turu mahust. 2003.a (9 kuud) on märgata imporditud long dringi osakaalu vähenemist, moodustades [...]% kogu turu mahust.

Turu struktuur näitab, et AS Tartu Õlletehas on olnud viimastel aastatel long dringi tootmise ja turustamise kaubaturul konkurentsiseaduse tähenduses turguvalitsev ettevõtja, kellele kuulub üle 40% turuosast. Viimase kolme aasta jooksul on AS-i Tartu Õlletehas turuosa tõusnud. AS-i Tartu Õlletehas turuosa 2001.a oli 40% ja 2003.a (9 kuud) 55%. Seega on ettevõtja turuosa kasvanud aastaks 2003 15% võrra. AS-il Ösel Foods on viimase kolme aasta jooksul turuosa märgatavalt langenud, omades 2001.a 7% ja 2003.a (9 kuud) 2% long dringi tootmise ja turustamise kaubaturu mahust. Seega on AS-i Ösel Foods turuosa vähenenud 5% võrra aastaks 2003. Koondumise osaliste turuosa kokku 2001.a oli 47%, 2002.a 55% ja 2003.a (9 kuud) 57%.

AS-i Tartu Õlletehas ja AS-i Ösel Foods peamine konkurent on olnud V&S Eesti AS, kes on imporditava long dringi maaletooja. Aastatel 2001 ja 2002 moodustas imporditava long dringi osakaal Eestis ligikaudu [...]%. AS-i Tartu Õlletehas ja AS-i Ösel Foods arvestatav konkurent kodumaise long dringi tootmise ja turustamise kaubaturul on Saku Õlletehase AS, kelle turuosa 2003.a (9 kuud) oli [...]%, mis on võrreldes eelmise aastaga suurenenud [...]% võrra.

Menetluse käigus on Konkurentsiamet tuvastanud, et long dringi tootmise ja turustamise kaubaturule tulekuks puuduvad olulised sisenemise barjäärid. On olemas potentsiaalsed konkurendid (veinitootjad ja õlletootjad). Potentsiaalsetest konkurentidest 20% küsitletutest ei välista long dringi tootmise alustamist lähitulevikus, sh. ühe-kahe aasta jooksul. Ostjatest (suuremad kaubandusketid) 80% on arvamusel, et ka suurema turuosani jõudnud ettevõtja nimetatud kaubaturul ei saa tegutseda sõltumatult konkurentidest ja ostjatest ning koondumise osalistel koos ei ole võimalik hinna ja tarnetingimuste pakkumisel ära kasutada oma turupositsiooni. AS Tartu Õlletehas on olnud viimaste aastate jooksul turguvalitsev ettevõtja long dringi tootmise ja turustamise kaubaturul. Koondumise tulemusel AS-ile Tartu Õlletehas lisanduv AS-i Ösel Foods 2% turuosa ei muuda oluliselt turuliidri positsiooni long dringi tootmise ja turustamise kaubaturul. Seega, eelpool kirjeldatud tendentsid ei anna koondumise osalistele võimalust oluliselt kahjustada konkurentsi long dringi tootmise ja turustamise kaubaturul.

4.4 Siidri tootmise ja turustamise kaubaturg

Siidri tootmise ja turustamise kaubaturu kogu maht Eestis ja turustuktuur oli viimase kolme aasta jooksul järgmine:

2001.a - 2,97 milj. liitrit ja turul tegutsesid AS Tartu Õlletehas (turuosa 51%), AS Ösel Foods (turuosa 7%), V&S Eesti AS imporditava siidri maaletooja (turuosa [...]%), Linsalu OÜ imporditava siidri maaletooja (turuosa [...]%) ja teised ettevõtjad (turuosa kokku [...]%). Siidri turule sisenes 2001.a aprillis uus ettevõtja Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%)

2002.a – 3,36 milj. liitrit ja turul tegutsesid AS Tartu Õlletehas (turuosa 44 %), AS Ösel Foods (turuosa 17%), Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%), V&S Eesti AS imporditava siidri maaletooja (turuosa [...]%), Linsalu OÜ imporditava siidri maaletooja (turuosa [...]%) ja teised ettevõtjad (turuosa kokku [...]%). 2002.a juulis sisenes siidri turule uus ettevõtja AS Nigula Õlu (turuosa [...]%)

2003.a (9 kuud) – 3,76 milj liitrit ja turul tegutsesid AS Tartu Õlletehas (turuosa 34%), AS Ösel Foods (turuosa 20%), Saku Õlletehase AS (turuosa [...]%), AS Nigula Õlu (turuosa [...]%), V&S Eesti AS imporditava siidri maaletooja (turuosa [...]%), Linsalu OÜ imporditava siidri maaletooja (turuosa [...]%) ja teised ettevõtjad (turuosa kokku [...]%).

Turu analüüs näitab, et siidri tootmise ja turustamise kaubaturg on viimase kolme aasta jooksul kiiresti arenenud ja tarbijate nõudlus on omanud tõusu tendentsi. Siidri tootmise ja turustamise kaubaturu kogu maht on kasvanud samal perioodil ligikaudu 68%. Siidri tootmise ja turustamise kaubaturule on sisenenud uued ettevõtjad, 2001.aastal Saku Õlletehase AS ([...]%) turuosa) ja 2002.aastal AS Nigula Õlu ([...]%) turuosa).

Turu struktuur näitab, et AS Tartu Õlletehas on olnud aastatel 2001 ja 2002 konkurentsiseaduse tähenduses turguvalitsev ettevõtja siidri tootmise ja turustamise kaubaturul turuosaga üle 40%. Viimase kolme aasta jooksul on AS-i Tartu Õlletehas turuosa vähenenud, olles 2001.a 51% ja 2003.a (9 kuud) 34%. Seega on AS-i Tartu Õlletehas turuosa vähenenud aastaks 2003.a (9 kuud) 17% võrra. AS-il Õsel Foods on viimase kolme aasta jooksul turuosa kasvanud, olles 2001.a 7% ja 2003.a (9 kuud) 20%. Seega on AS-i Õsel Foods turuosa suurenenud aastaks 2003 (9 kuud) 13% võrra. AS-i Tartu Õlletehas ja AS-i Õsel Foods turuosa kokku 2001.a oli 58%, 2002.a 61% ja 2003.a (9 kuud) 54%. Koondumise osaliste suurim konkurent Saku Õlletehase AS alustas siidri tootmist ja turustamist aastal 2001 ja omab aastaks 2003 (9 kuud) [...] % turuosast. Imporditud siider moodustab siidri tootmise ja turustamise kogu kaubaturu mahust 2003.a (9 kuud) ligikaudu [...] %.

Menetluse käigus on Konkurentsiamet tuvastanud, et siidri tootmise ja turustamise kaubaturul tegutsevad ettevõtjad omavad piisavalt vaba võimsust (100% küsitletutest), mis võimaldab neil suurendada oma siidri tootmise ja turustamise mahtusid ja aktiivselt konkureerida turu osa eest. Siidri tootmise ja turustamise kaubaturule tulekuks puuduvad sisenemise barjäärid ja on suhteliselt madalad sisenemiskulud, mida kinnitab viimase kolme aasta turustruktuur. Siidri tootmise ja turustamise turule on tulnud uued ettevõtjad ja jõudnud arvestatava turuosani. On olemas potentsiaalsed konkurendid, näiteks veinitootjad (siidri tooraine tootjad) ja õlletootjad. Menetluse käigus on tuvastatud, et potentsiaalsetest konkurentidest 50% küsitletutest ei välista siidri tootmise alustamist lähitulevikus, sh. ühe-kahe järgneva aasta jooksul. 80% küsitletud ostjatest (suuremad kaubandusketid) on arvamusel, et ka suure turuosaga ettevõtja nimetatud kaubaturul ei saa tegutseda sõltumatult konkurentidest ja ostjatest ning koondumise osalistel koos ei ole võimalik hinna ja tarnetingimuste pakkumisel ära kasutada oma turupositsiooni. Eelpool kirjeldatud tendentsid ei anna võimalust koondumise osalistel oluliselt kahjustada konkurentsi olukorda siidri tootmise ja turustamise kaubaturul.

5. Koondumise osaliste kohustus

Konkurentsiseaduse § 27 lg 3 kohaselt vältimaks turguvalitseva seisundi tekkimise või tugevnemisega seotud konkurentsi kahjustamist, võib Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja, lähtudes koondumise osaliste ettepanekust, koondumiseks loa andmise otsuses kehtestada koondumise osalistele koondumisega otseselt seotud tingimused ja panna kohustused.

Siidri tootmise ja turustamise kaubaturul konkurentsi säilitamiseks ja edendamiseks, lähtudes koondumise osaliste ettepanekust, pannakse käesoleva otsusega AS-ile A.Le Coq ja OÜ-le Finelin kohustus, mille kohaselt ei suurenda koondumise osalised järgneva kahe kalendriaasta jooksul alates koondumise loa jõustumisest siidri tootmise ja turustamise mahtusid ning AS Tartu Õlletehas ja AS Õsel Foods ei turusta Eesti siidri kaubaturul 2004.a rohkem kui 2,5 miljonit liitrit ja 2005.a rohkem kui 2,7 miljonit liitrit siidrit.

Nimetatud kohustuse võtmisega koondumise osalised tagavad, et pärast koondumist kahe kalendriaasta jooksul Eesti kaubaturul AS-i Tartu Õlletehas ja AS-i Ösel Foods eelpool nimetatud siidri tootmismahud ei suurene.

Arvestades koondumise osaliste AS-i A.Le Coq ja OÜ Finelin poolt võetud kohustusega ei tugevda koondumine siidri tootmise ja turustamise kaubaturul turguvalitsevat seisundit sedavõrd, et see oluliselt kahjustaks konkurentsi siidri tootmise ja turustamise kaubaturul.

6. Järeldused

Antud koondumise puhul on tegemist horisontaalselt mõjutatud siidri, long dringi, karastusjookide ja villitud vee kaubaturgudega. Kaubaturu uuringu kohaselt koondumise osaliste positsioon karastusjookide, villitud vee, long dringi ja siidri tootmise ja turustamise kaubaturul ei võimalda neil tegutseda sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Arvestades siidri, long dringi, karastusjookide ja villitud vee kaubaturgudel koondumise osaliste konkurentide arvu, nende majanduslikku ja finantsjõudu, konkurentide teatud eeliseid (näiteks erineva pakendi võimalused), potentsiaalset konkurentsi, majanduslike sisenemistõkete puudumist ja kaubaturgude struktuuri, ei esine käesoleva koondumise puhul KonkS § 22 lg 2 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1 ja lg 3

Otsustan:

Anda luba AS A.Le Coq ja OÜ Finelin koondumisele tingimusel, et koondumise osalised täidavad neile pandud kohustuse ja ei turusta Eesti siidri kaubaturul alates 2004.a rohkem kui 2,5 miljonit ja 2005.a rohkem kui 2,7 miljonit liitrit siidrit.

Käesolevale otsusele saab esitada kaebuse Tallinna Halduskohtusse 30 päeva jooksul sellest teada saamisest või päevast, kui isik pidi otsusest teada saama (Halduskohtumenetluse seadustik § 9).

Peeter Tammistu